

TEATRUL NAȚIONAL „I. L. CARAGIALE“

Orfeu în infern

de Tennessee Williams

Data premierei : 26 mai 1962. Regia : Moni Ghelerter. Decoruri : Mihai Tofan. Costume : Gabriela Nazarie. Distribuția : Cristina Bugeanu (Dolly Hamma) ; Fifi Mihailovici (Beulah Binnings) ; Constantin Giura (Pee Vee Binnings) ; Armand Stambuliu (Dog Hamma) ; Silvia Popovici (Carol Cutrere) ; Maria Voluntaru (Eva Temple) ; Victoria Corciov (Sister Temple) ; Constantin Rautchi (Unchiul Pleasant) ; Florin Piarsic (Val Xavier) ; Eugenia Popovici (Vivien Talbott) ; Irina Răchiteanu-Sîrianu (Lady Torrance) ; Aurel Munteanu (Jabe Torrance) ; Ion Henter (Șeriful Talbott) ; Cristina Săvescu (Femeia de la garaj) ; Al. Alexandrescu-Vrancea (David Cutrere) ; Elena Galaction (Sora Porter)

Tennessee Williams este unul dintre înzestrații dramaturgi ai Americii contemporane și în piesele sale nu o dată pasiunea și visul se vor un protest împotriva solitudinii și singularității la care sînt condamnate conștiințele în ambianța socială și morală a S.U.A. de astăzi. Alegînd din opera sa *Orfeu în infern*, Teatrul Național „I. L. Caragiale“ s-a oprit fără îndoială asupra uneia dintre cele mai adînci și mai emoționante piese ale acestui scriitor de o incontestabilă forță și originalitate.

Acțiunea piesei lui Tennessee Williams se petrece într-un oraș din sudul S.U.A., terorizat de legile inumane ale capitalismului, în care păcate nesfîrșit de grave otrăvesc de la rădăcină o existență consumată încet dar ireparabil de sentimentul singurătății. Iubirile înseamnă aici prea adesea dezastre, aș-

teptările reprezintă aici prea adesea deziluzii, „fericirea crește aici prea adesea în umbra crimei“. Scriitorul descrie această lume cu o mărturisită tristețe pentru destinul omului, decepționat de condiția lui „eternă“, dar nu se poate opri să nu elogieze mindria și curajul celor ce o înfruntă, și astfel neconformismul său corectează, cel puțin în parte, un scepticism moral pe care îl socotim inacceptabil. Ecoul neliniștitor al unor mari întrebări cu privire la soarta omului într-o societate care se apără sălbatic de orice înnoire, de orice elan, pătrunde în piesă chiar dacă autorul ei nu s-a preocupat să numească motivele sociale și istorice ale dramei.

Silvia Popovici (Carol Cutrere) și Florin Piarsic (Val Xavier)

Cine-i eroul piesei din *Tennessee Williams*? Provocator și enigmatic prin poezie și puritate morală, are în el ceva ce vrăjește, ceva ce neliniștește. Tînărul cu chitara înflorită de autografele marilor muzicieni întîlniți în peregrinările sale este o chemare irezistibilă spre libertate, spre o lume fără de interdicții de avere și de rasă. Este un om care prin simpla lui prezență îți cere să meditezi și să trăiești. El are darul de a despuia cuvintele de uzura și de cotidianul lor, de a îndemna pe ceilalți să privească într-un fel nou existența pe care au dus-o pînă atunci, de a dezvălui ceea ce este mincinos într-un sentiment și ceea ce este nedrept într-o lege, descoperind în viață rezerve de frumusețe și de lumină. Gustul lui pentru o viață nobilă e făcut dintr-o mie de dezgusturi. Pentru că Val Xavier a cunoscut din plin deșertăciunea și mizeria unei lumi în care pasiunile sînt urmărite cu invidie și furie, iar iubirea privită ca un complot împotriva tuturor.

În orașelul din sudul S.U.A. în care se consumă drama lui Val Xavier trăiesc mari proprietari de pămînt, burghezi habotnici și vicioși, rasiști încrîncenați, șerifi obtuzi și bestiali, oameni care stabilesc între ei sumbre raporturi de ură, mînați de cele mai egoiste simțăminte și de cele mai mîrșave interese, nepregetînd să făptuiască atrocități ori de cîte ori cineva încearcă să evadeze din climatul general de micime și de disoluție. Sînt ființe care se nasc, trăiesc și mor într-un univers care se sprijină pe crimă și pe filistinism, definitiv abrutizate moral. Bucuria lor este un spasm animalic, tristețea lor este o crispăre meschină și rea. Dacă există ceva care, în concepția lor, ar putea cimentă relațiile umane, atunci este abjecția. Deșerti de gînduri, exasperați de monotonia vieții lor, se urmăresc, se atacă și se denunță unii pe ceilalți.

Evident că această lume nu-l va accepta pe Val Xavier, care aduce cu el o furtună de tinerețe, de libertate, de poezie. Mai ales cînd va constata că el reînsuflește speranțe pe care anii nu au făcut decît să le ascută și aspirații pe care o lungă așteptare nu a făcut decît să le exaspereze. Pentru că o femeie (*Lady Torrance*), înnăbușită între zidurile unei căsnicii silnice, viețuind alături de un bărbat (*Jabe Torrance*) pe care îl detestă fățiș și a cărui moarte o așteaptă ca pe o eliberare, se va aprinde pasionat de Val Xavier. Pentru că o fată tînără (*Carol Cutrere*), în care se

exprimă haotic și disperat un exces de viață și de pasiune, ca tot ce e neîmplinit și sugrumat de la rădăcină, va sfida, stimulată de prezența lui Val Xavier, cu o forță deznădăjduită, ipocrizia generală. Pentru că soția șerifului (*Vivien Talbott*), făptură generoasă și dornică de „alteceva“, torturată de lumea de simulații, de imposturi, de cruzimi în care trăiește, va pricepe, într-o străfulgerare tragică, infernul din jurul ei. Iar toți aceștia vor căuta, tulburați, cu un amestec de credință și de consolare, apropierea lui Orfeu. E un zbucium al sufletelor, o neliniște a simțurilor, o fatalitate a deznodămîntului care capătă accente tragice. Moartea e mereu prezentă pe scenă, ca și ideea că totul este iremediabil pervertit în lumea în care trăiesc eroii piesei. De altminteri, piesa se deschide și se închide cu un asasinat. Cei ce supraviețuiesc vor relua de la capăt inerția unei existențe făcută din superstiții degradante și vicii legale. Dar cortina cade pe ultimele cuvinte ale lui Carol Cutrere, care sînt un apel și o speranță că se va mai găsi cineva care să reia experiența eroică a noului Orfeu.

Pe scena Teatrului Național, piesa lui Tennessee Williams a ocazionat unul dintre cele mai frumoase spectacole ale acestei stagiuni și nu pregetăm să spunem că meritul este în primul rînd al regizorului Moni Ghelerter. Personajele, cu fervorile, cu temerile, cu violențele lor, definirea exactă a locului acțiunii, culoarea generală a piesei, trecerile bruște de la exaltarea pasiunii la realismul observației sociale, toate aceste virtuți ale dramei lui Tennessee Williams pot fi regăsite în spectacolul de pe prima noastră scenă. Regizorul a știut să reconstituie atmosfera grea, neliniștitoare a piesei, descriind cu precizie societatea acelor ținuturi din sudul Americii în care prejudecățile sînt cu osebire barbare, iar convențiile sociale intolerante. Tragicul precede și urmează piesa propriu-zisă, care se desprinde ca una din miile de întîmplări, ca una din miile de drame prilejuite de o societate nedreaptă. Înțelesurile textului au fost rînd pe rînd scoase la iveală cu un mare simț al detaliului, și mai ales cu darul de a da eroilor o tensiune spirituală. O singură rezervă: regizorul ar fi trebuit să găsească, mai ales în partea a doua a piesei, mai multe mijloace pentru a exprima violența conflictului și pentru a precipita ritmul acțiunii.

În rolul lui Val Xavier, Florin Piersic a reușit una dintre cele mai frumoase

creații ale sale. În întineric, un punct luminos, însuflețit de viața lui proprie, pierdut într-o lume rea și îngustă, o stea care radiază lumină — acesta este eroul prezentat de Florin Piersic. O căldură senzuală transfigurează fiecare gest și fiecare mișcare a actorului, care spune parcă despre dragostea dintre oameni că trebuie să fie o manifestare a energiei, a frumuseții, a gingășiei. Actorul știe să arate de-a lungul jocului său că suflarea lui Val Xavier e arzătoare: va mistui pe cei care-l înțeleg și-l va mistui pe el. El a găsit resurse pentru a sublinia că frumusețea eroului pe care-l interpretează este ca umbra: se alungește spre asfințit. În adevăr, în finalul piesei Val Xavier capătă semnificația eroului al cărui destin îl reeditează.

Irina Răchiteanu-Șirianu a interpretat-o pe Lady Torrance dînd dramei eroinei un înțeles patetic. Lady, așa cum a creat-o artista, e plămădită din patimă și mindrie ultragiată. Ea vrea să părăsească o lume în care se simte străină și izolată pentru a intra într-o alta, mai bună și mai curată, în care să se bucure de viață. Drumul ei pe scenă e punctat de înfiorări de speranță, de explozii secrete de minie, pe care le stăpînește cu greu, de o suferință care

protestează și care se revoltă. Această femeie — așa cum a conturat-o artista — nu ascunde numai sub o platoșă de gheață un temperament furtunos. Ea nu spune doar: „pasiunea înseamnă privilegiu și alegere”, ci face responsabilă societatea care descurajează și ucide iubirea dintre oameni.

Silvia Popovici a fost Carol Cutrere. E un altfel de rol decît acela spre care o îndeamnă poate, în mod firesc, talentul ei, dar artista a ieșit biruitoare din această încercare. Silvia Popovici a intruchipat cu emoție intensă o ființă care caută în senzații o împlinire pe care viața din jurul ei i-o refuză, o ființă răătăcită ca o frunză fără țintă, într-o lume în care erotismul nu izvorăște din iubire ci din singurătate și este făcut să domine un pustiu moral.

Au fost suficiente cîteva apariții pentru ca fizionomia lui Jabe Torrance să fie explicată pe deplin de către Aurel Munteanu. Aurel Munteanu realizează pregnant ceea ce are mai mirșav „infernul”, interdicțiile și capcanele unei lumi reacționare și obscurantiste. Cînd, în finalul piesei, Jabe Torrance îi spune lui Lady că el i-a ucis tatăl, taina aceasta îngrozitoare nu o spune un om care în pragul morții nu se mai controlează, ci un om care pînă în ultima

Scenă din spectacol

clipă vrea să oprească, să împiedice, să strice bucuria.

Eugenia Popovici a jucat-o pe Vivien Talbott pe linia calităților ei atât de nuanțate și a simpatiei pe care actrița o degajă întotdeauna. Am avut astfel o Vivien Talbott cu elanurile deviate, cu sentimentele întortocheate, covârșită de drama pe care o trăiește, căutînd mereu o apropiere umană, ceva care să o transfigureze și să o înalțe deasupra infernului.

Toți ceilalți interpreți (Elena Galaction, Cristina Bugeanu, Fifi Mihailovici,

Ion Henter, Maria Voluntaru, Victoria Corciov, Constantin Rauțchi) au știut să facă din roluri episodice prezențe artistice.

Decorul a încercat, fără să reușească, să reconstituie ambianța sumbră și sinistru a dramei, dar cadrul plastic a rămas neutru și nu imprimă reprezentației suflul ei tragic. În schimb, muzica a dat spectacolului acele inflexiuni de melopee pe care textul le presupune și le cere.

B. Elvin

D'ALE TEATRULUI...

CRONICARI DE SEZON

Aflat în obișnuita vacanță de vară, cronicarul dramatic a făcut apel la serviciile colegilor săi, cronicari din alte specialități, pentru a-l înlocui pe caniculă. Iată citeva mostre din notațiile acestor cronicari.

● Cronicarul muzical:

În spectacol s-au auzit mult prea tare „suflătorii“.

În ceea ce privește decorul, s-au evidențiat „alămurile“.

Socotim că se bate prea mult „toba“ în jurul spectacolului...

● Cronicarul de la rubrica medicală:

În ceea ce privește umorul, acesta s-a administrat la „o oră o linguriță“.

Baletului îi recomandăm un „regim strict vegetarian“.

Textele „ar trebui scuturate bine înainte de întrebuintare“.

● Cronicarul plastic:

Dacă primul act a fost o „compoziție“, al doilea a avut un caracter de „natură moartă“.

● Cronicarul sportiv:

Unii actori au fost depășiți în „jocul cu capul“.

Spectacolul a avut prea multe „goluri“.

Se simte nevoia „folosirii rezervelor“.

Suflerul a „salvat în extremis situațiile critice“.

Autorul ar fi trebuit să facă o „foarfecă“ în textul său.

Acest nou spectacol e un „dribbling“ în repertoriul teatrului.

Regia a adus fundașii prea în față, neglijînd extremele și jucînd cu eroul principal „retras“.

Regretăm că actrița X este „ținută pe tușă“.

Teatrul a marcat acum o nouă „lovitură de pedeapsă“ împotriva spectatorilor.